

Dedykacje na publikacjach ze zbiorów Biblioteki im. Kazimierza Twardowskiego jako obraz relacji interpersonalnych w Szkole Lwowsko-Warszawskiej

Katarzyna Jarzyńska
(Uniwersytet Warszawski)

Biblioteka im. Kazimierza Twardowskiego (dawne Połączone Biblioteki WFiS UW, IFiS PAN i PTF) w swoich zbiorach ma księgozbiory wybitnych filozofów i socjologów. Wśród nich można wyróżnić księgozbiory członków Szkoły Lwowsko-Warszawskiej (dalej: SLW): Kazimierza Twardowskiego, Kazimierza Ajdukiewicza oraz Stanisława Leśniewskiego. Księgozbiór Kazimierza Twardowskiego trafił do biblioteki Instytutu Filozofii i Socjologii PAN (dalej: IFiS PAN) w 1959 roku. Liczy ponad 2400 egzemplarzy publikacji zwartych oraz kilkaset woluminów czasopism. Księgozbiór Kazimierza Ajdukiewicza, liczący ponad 1200 książek, pozyskano do zbiorów IFiS PAN w 1963 roku. Najmniej liczny księgozbiór Stanisława Leśniewskiego do biblioteki zakupiono w 1953 roku – tworzy go 120 egzemplarzy.

Na wielu pozycjach wchodzących w skład tych zbiorów znajdują się dedykacje od obdarowującego (najczęściej ucznia) dla obdarowanego (mistrza) egzemplarzem książki lub nadbitką artykułu. Zestawione w tym tekście przykłady tych dedykacji ukazują relacje łączące uczniów pierwszej i drugiej generacji SLW z założycielem Szkoły – Kazimierzem Twardowskim. Zaprezentowano także kilka ilustracji obrazujących stosunki Kazimierza Ajdukiewicza z jego uczniami. Natomiast dedykacje dla Stanisława Leśniewskiego są przyczynkiem do obrazu relacji koleżeńskich i przyjacielskich między uczonymi.

Autorem najbardziej serdecznej osobistej dedykacji dla Twardowskiego jest Ajdukiewicz, który przy okazji podkreślił dwojaki charakter łączących ich wię-

zów: dziękuje mu jako swojemu nauczycielowi, ale też teściowi za udzieloną pomoc i życzliwy stosunek (il. 1). W wypadku pozostałych wpisów dedykowanych założycielowi Szkoły Lwowsko-Warszawskiej przeważają dedykacje oficjalne, wyrażające szacunek i wdzięczność wobec profesora i najdroższego nauczyciela (il. 2–4, 10, 12). Dedykacje te często podpisywane są słowem „uczeń” (il. 3, 4).

Szczególny typ relacji między mistrzem a uczniem jest widoczny w kilku dedykacjach od Władysława Witwickiego dla Twardowskiego. Ich prześledzenie pozwala wykryć pewną ewolucję stosunków między naukowcami. Pierwsza z dedykacji – z 1911 roku – jest jeszcze dość oficjalna, zawiera bowiem zwrot „Czcigodnemu Panu Profesorowi” (il. 5). Jednocześnie Witwicki nawiązuje tu do rozmowy, którą miał odbyć z Twardowskim w kawiarni szkockiej – przedwojennym miejscu spotkań lwowskich uczonych. Kolejne dedykacje od niego pełne są wyrazów wdzięczności od ucznia dla nauczyciela (il. 6, 7). Dedykacja z 1934 roku zawiera przy tym podziękowanie za „naukę, zachętę, nastawienie, dopilnowanie i korektę” (il. 8).

Ostatnią zachowaną i zarazem najbardziej znamiennej dedykacją od Witwickiego dla Twardowskiego są napisy na *Księdze pamiątkowej ku czci Władysława Witwickiego* (1935). Pod swoim nazwiskiem jako adresata publikacji Witwicki z dumą umieścił miano „ucznia Kazimierza Twardowskiego”. Za stroną tytułową tej książki została wydrukowana dedykacja uczniów (autorów tekstów zamieszczonych w publikacji) dla Witwickiego: „Kochanemu Profesorowi Władysławowi Witwickiemu dla uczczenia piętnastolecia pracy nauczycielskiej w Uniwersytecie Warszawskim (1919–1934) z wyrazami głębokiej wdzięczności ofiarowują tę księgę uczniowie”. Witwicki natomiast robi pod nią odręczny dopisek następującej treści: „A Witwicki swemu kochanemu Mistrzowi Kazimierzowi Twardowskiemu tę księgę posyła, wdzięczny za wszystko, co wziął i co za najlepsze u siebie i swoich uczniów uważa. Z Ciebie to wyszło i do Ciebie wraca nieśmiało w Warszawie 10 X 1935”.

Warta podkreślenia jest także dedykacja od Ludwiki Dobrzyńskiej-Rybickiej z 1925 roku, w której nazywa ona Twardowskiego „przywódcą ruchu filozoficznego w Polsce” (il. 11). Z kolei wśród uczniów drugiej generacji Szkoły Lwowsko-Warszawskiej ważną dedykację zamieściła na swojej publikacji Irena Schiller (z domu Filozofówna), określając mistrza jako „nauczyciela swoich nauczycieli” (il. 13).

Wśród dedykacji dla Kazimierza Ajdukiewicza wyróżnia się wpis autorstwa Stanisława Leśniewskiego, który wyraża „uznanie dla [...] fascynującej umysł-

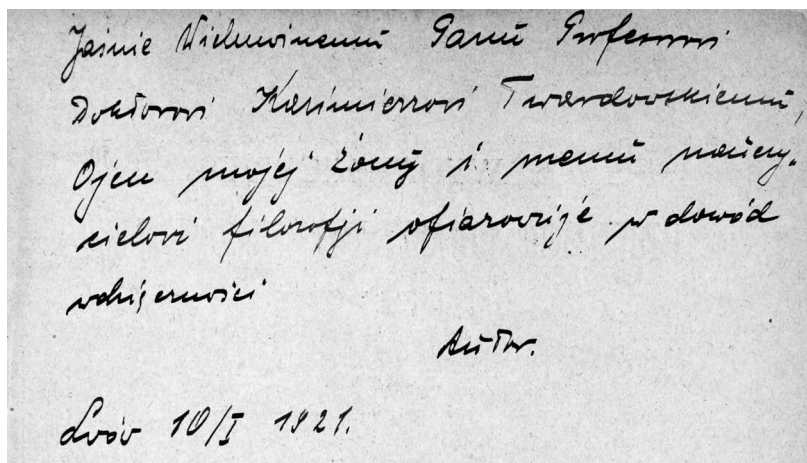
wości” swojego kolegi (il. 14). Janina Hosiasson-Lindenbaum zapewnia natomiast w swojej dedykacji o uznaniu i sympatii dla Ajdukiewicza (il. 15). Leopold Blaustein zaś dziękuje mu za długie godziny miłej i pożytecznej gawędy filozoficznej (il. 16), a Zygmunt Czerwiński – „za wszystko, czego się od Niego nauczył” (il. 17).

Dedykacje dla Stanisława Leśniewskiego mają najbardziej osobisty charakter, gdyż najczęściej są formułowane z pozycji równego mu kolegi – filozofa. Jan Łukasiewicz w 1918 roku cieszył się z powrotu Leśniewskiego do kraju, co wyraził w dedykacji (il. 19). Z kolei Tadeusz Kotarbiński w 1931 roku pozwolił sobie na nieco żartobliwą dedykację, ofiarowując Leśniewskiemu „z serdecznym uściskiem broszurę tę jako dodatek do pipki, będącej dodatkiem do papierosa”, co z pewnością nawiązuje do stosowanych przez obu używek (il. 19). Kazimierz Twardowski określa natomiast Leśniewskiego jako „kochanego kolegę”, któremu ofiarowuje swoją książkę z serdecznymi wyrazami (il. 20).

Uczniowie pierwszej generacji

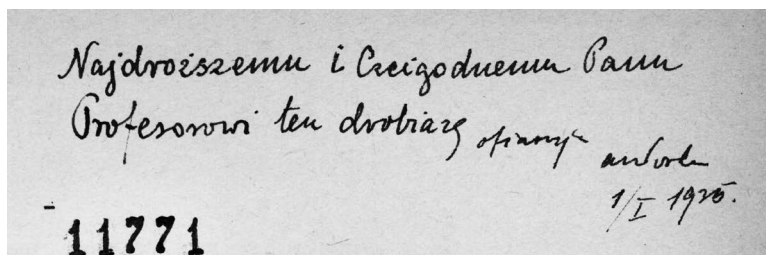
„Jaśnie Wielmożnemu Panu Profesorowi // doktorowi Kazimierzowi Twardowskiemu, // Ojcu
mojej żony i memu nauczycielowi filozofji ofiarowuje w dowód // wdzięczności // Autor //

Lwów 10 I 1921”



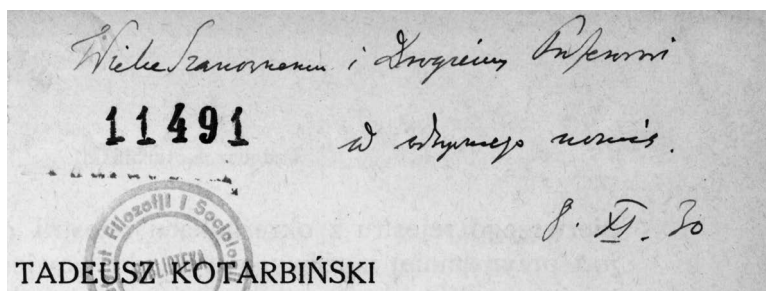
Ilustracja 1. K. Ajdukiewicz, *Z metodologii nauk dedukcyjnych*, Lwów 1921, sygn. P.11317

„Najdroższemu i Czcigodnemu Panu // Profesorowi ten drobiazg // oferuje //
autorka // 1 I 1935”



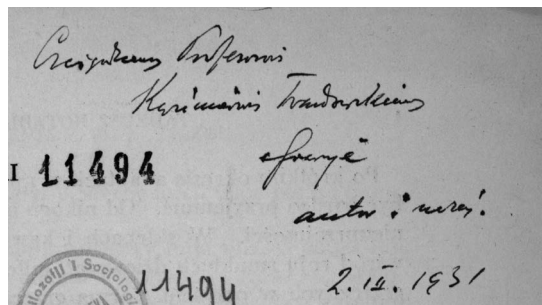
Ilustracja 2. I. Dąmbska, *Emil Meyerson (1859–1933). Główne założenia jego epistemologii*, Warszawa 1934, sygn. P.11771

„Wielmożnemu i Drogiemu Profesorowi // od wdzięcznego ucznia // 8 XI 1932”



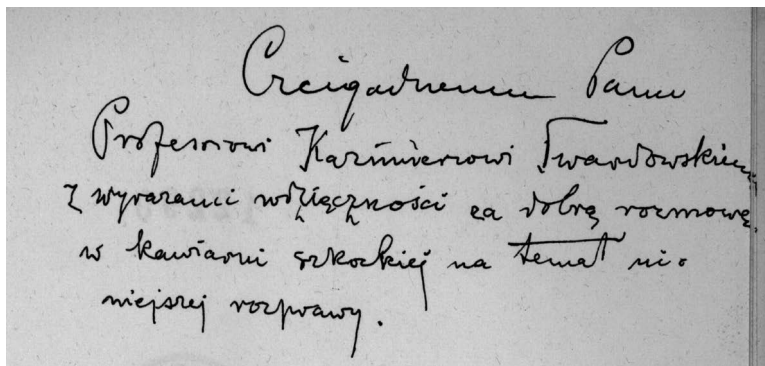
Ilustracja 3. T. Kotarbiński, *O różnych znaczeniach słowa „materyalizm”*, Lwów 1931, sygn. P.11491

„Czcigodnemu Profesorowi // Kazimierzowi Twardowskiemu // ofiaruje // autor i uczeń //
2 III 1931”



Ilustracja 4. T. Kotarbiński, *Wspomnienia z VII Międzynarodowego Zjazdu Filozoficznego w Oxfordzie (1–4.IX.1930)*, Warszawa 1931, sygn. P.11494

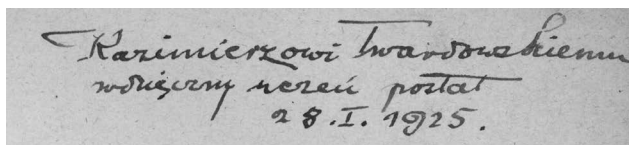
„Czcigodnemu Panu // Profesorowi Kazimierzowi Twardowskiemu // z wyrazami wdzięczności
za dobrą rozmowę // w kawiarni szkockiej na temat ni- // niejszej rozprawy”



Czcigodnemu Panu
Profesorowi Kazimierzowi Twardowskiemu
z wyrazami wdzięczności za dobrą rozmowę
w kawiarni szkockiej na temat ni-
niejszej rozprawy.

Ilustracja 5. W. Witwicki, *W sprawie przedmiotu i podziału psychologii*,
Kraków 1911, sygn. P.12290

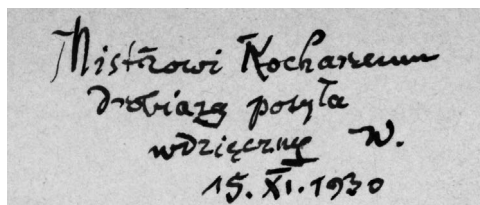
„Kazimierzowi Twardowskiemu // wdzięczny uczeń posłał // 28 I 1925”



Kazimierzowi Twardowskiemu
wdzięczny uczeń posłał
28.I.1925.

Ilustracja 6. W. Witwicki, *Rozmowa z pesymistą*,
Tomaszów Lubelski 1925, sygn. P.12288

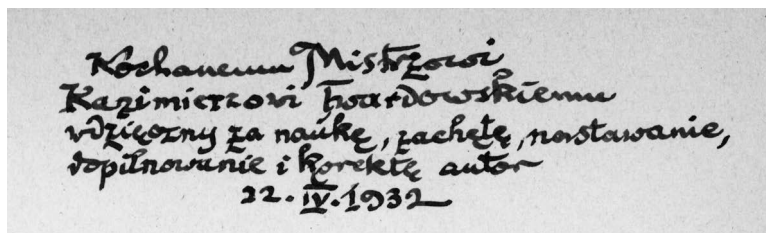
„Mistrzowi Kochanemu // drobiazg posyła // wdzięczny W. // 15 XI 1930”



Mistrzowi Kochanemu
drobiazg posyła
wdzięczny W.
15.XI.1930

Ilustracja 7. W. Witwicki, *O pewnej psychologii sukcesu*,
Warszawa 1930, sygn. P.12284

„Kochanemu Mistrzowi // Kazimierzowi Twardowskiemu // wdzięczny za naukę, zachętę,
nastawienie, // dopilnowanie i korektę autor // 22 IV 1932”

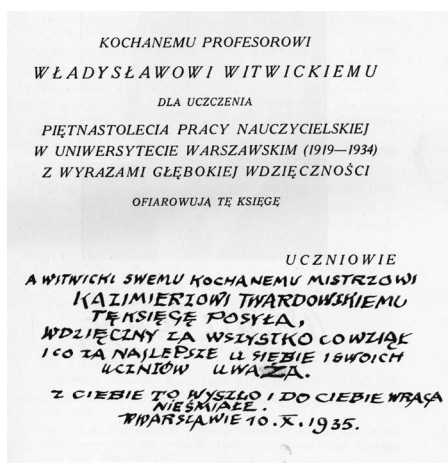
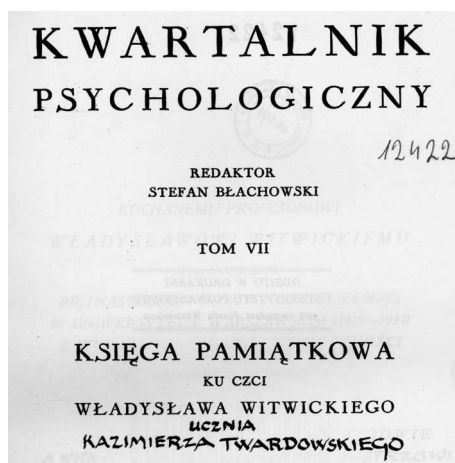


Ilustracja 8. W. Witwicki, *O źródłach poznania życia uczuciowego*,
Lwów 1931, sygn. P.12287

Księga pamiątkowa ku czci Władysława Witwickiego „ucznia Kazimierza Twardowskiego”

„Kochanemu Profesorowi // Władysławowi Witwickiemu // dla uczczenia //
piętnastolecia pracy nauczycielskiej // w Uniwersytecie Warszawskim (1919–1934) //
z wyrazami głębokiej wdzięczności // ofiarowuję tę księgę // uczniowie”

„A Witwicki swemu kochanemu Mistrzowi // Kazimierzowi Twardowskiemu // tę księgę posyła, //
wdzięczny za wszystko co wziął // i co za najlepsze u siebie i swoich // uczniów uważa. //
Z Ciebie to wyszło i do Ciebie wraca // nieśmiało // w Warszawie 10 X 1935”



Ilustracja 9. „Kwartalnik Psychologiczny” 1935, t. 7: *Księga pamiątkowa ku czci Władysława Witwickiego*, red. S. Błachowski, sygn. P.12422

„J. Wielmożnemu Panu // Prof. K. Twardowskiemu // ten egzemplarz ofiarowuje // w dowód czci i poważania // autor”

Ilustracja 10. Z. Zawirski, *Przyczynowość a stosunek funkcjonalny. Studium z zakresu teorii poznania*, Warszawa 1912, sygn. P.12318

„Panu profesorowi Twardowskiemu // przywódcy ruchu filozoficznego w Polsce // z wyrazem hołdu pozwala sobie złożyć // autorka // Poznań 26.06.1925”

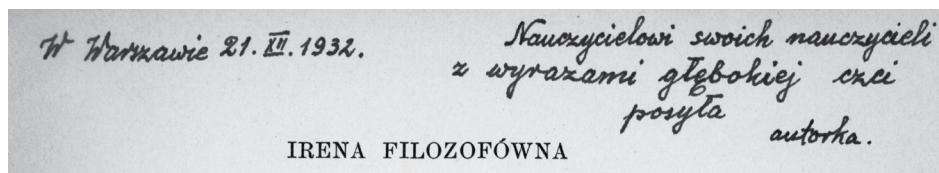
Ilustracja 11. L. Dobrzyńska-Rybicka, *Wybory powszechne w świetle psychologii społecznej i etyki*, Poznań 1925, sygn. P.11788

„Jaśnie Wielmożnemu Panu Prof. Drowi Kazimierzowi // Twardowskiemu z wyrazami głębokiej czci i wdzięczności // 14 lipca 1923 // Autor”

Ilustracja 12. S. Igel, *O przedmiocie psychologii. Odczyt wygłoszony na I. Polskim Zjeździe Filozoficznym we Lwowie w roku 1923*, Lwów 1927, sygn. P.11461

Uczniowie drugiej generacji

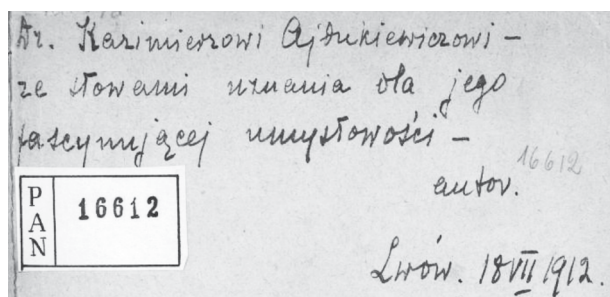
„Nauczycielowi swoich nauczycieli // z wyrazami głębokiej czci // posyła // autorka //
W Warszawie 21 XII 1932”



Ilustracja 13. I. Filozofówna, Uwagi o t. zw. „systemie” Stanisławskiego,
Warszawa 1932, sygn. P.11813

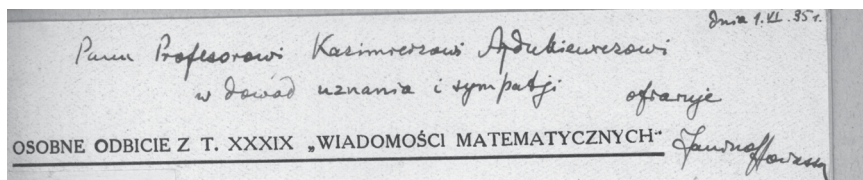
Dedykacje dla Kazimierza Ajdukiewicza

„Dr. Kazimierzowi Ajdukiewiczowi – // ze słowami uznania dla jego //
fascynującej umysłowości – // autor // Lwów, 18 VII 1912”



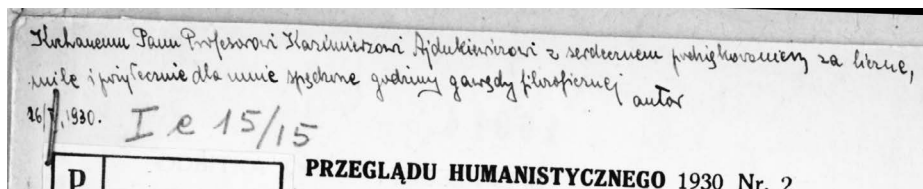
Ilustracja 14. S. Leśniewski, Próba dowodu ontologicznej zasady sprzeczności,
Warszawa 1912, sygn. P.16612

„Panu Profesorowi Kazimierzowi Ajdukiewiczowi // w dowód uznania i sympatii // ofiaruje //
Janina Hosiasson // dnia 1 VI 35 r.”



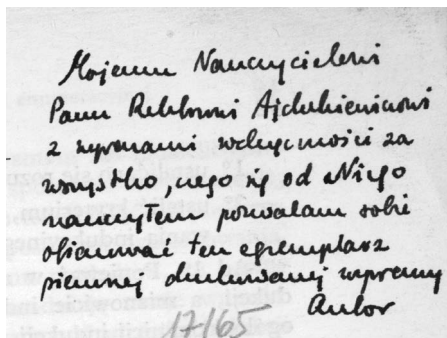
Ilustracja 15. J. Hosiasson, Przyczynek do pojęcia prawdopodobieństwa jako granicy częstości,
Warszawa 1935, sygn. P.16598

„Kochanemu Profesorowi Kazimierzowi Ajdukiewiczowi z serdecznym podziękowaniem za liczne, // miłe i pożyteczne dla mnie spędzone godziny gawędy filozoficznej // autor // 26 I 1930”



Ilustracja 16. L. Blaustein, *Edmund Husserl*, Lwów 1930, sygn. P.11359

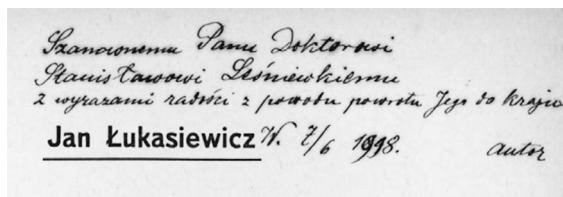
„Mojemu Nauczycielowi // Panu Rektorowi Ajdukiewiczowi // z wyrazami wdzięczności za // wszystko, czego się od Niego // nauczyłem pozwalam sobie // ofiarować ten egzemplarz // pisemnej drukowanej rozprawy // Autor”



Ilustracja 17. Z. Czerwiński, *Zagadnienie probabilistycznego uzasadnienia indukcji enumeracyjnej*, Warszawa 1957, sygn. P.17165

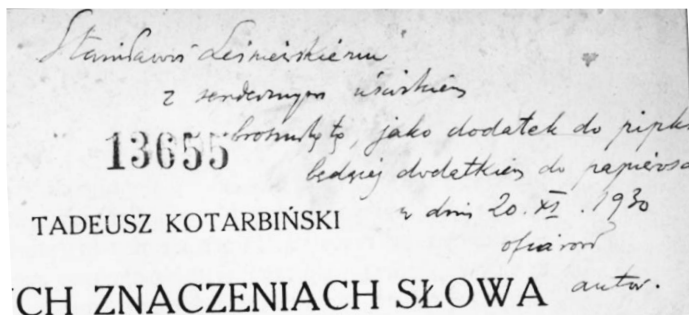
Dedykacje dla Stanisława Leśniewskiego

„Szanownemu Panu Doktorowi // Stanisławowi Leśniewskiemu // z wyrazami radości z powodu powrotu Jego do kraju // W. 7.06.1918 // Autor”



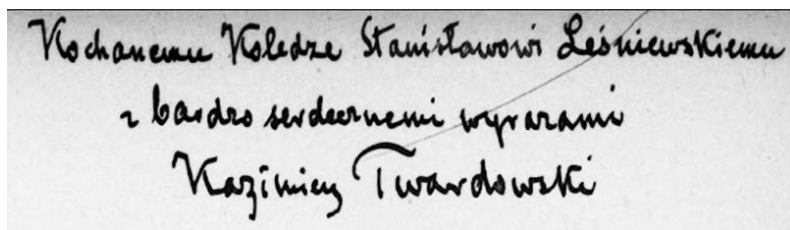
Ilustracja 18. J. Łukasiewicz, *O pojęciu wielkości*, Warszawa 1916, sygn. U.13529

„Stanisławowi Leśniewskiemu // z serdecznym uściskiem // broszurę tę, jako dodatek do pipki // będącej dodatkiem do papierosa // w dniu 20 XI 1931 // ofiarował // autor”



Ilustracja 19. T. Kotarbiński, *O różnych znaczeniach słowa „materyalizm”*,
Lwów 1931, sygn. U.13655

„Kochanemu Koledze Stanisławowi Leśniewskiemu // z bardzo serdecznymi wyrazami //
Kazimierz Twardowski”



Ilustracja 20. K. Twardowski, *Przemówienie wygłoszone na obchodzie dwudziestopięciolecia
Polskiego Towarzystwa Filozoficznego we Lwowie, dnia 12. lutego 1929*, Lwów 1931, sygn. U.13611